

De 40^e verjaardag van *Knack* is een mooie aanleiding om stil te staan bij de belangrijkste keerpunten van de voorbije 40 jaar. We vroegen aan 40 mensen die de afgelopen jaren wel vaker in *Knack* opdoken welke gebeurtenis volgens hen de geschiedenis veranderde, in het algemeen en in hun vakgebied. De antwoorden waren – lichtjes – voorspelbaar, maar vaak toch verrassend.

De Muur, 9/11 en het internet

De vragen

1 Wat was volgens u het belangrijkste kantelmoment (nationaal of internationaal) van de voorbije 40 jaar?

2 Wat was volgens u het belangrijkste kantelmoment in uw vakgebied?

ANDRIES VAN DEN ABEELE
Erevoorzitter Commissie voor Monumenten en Landschappen

De instorting van het Sovjetimperium, met als symbool de val van de Berlijnse Muur.

De vele activiteiten in 1975 voor het Europees Jaar van het Bouwkundig Erfgoed betekenden het begin van een veel grotere gevoeligheid en aandacht voor de waarde van onze bebouwde omgeving en het tot stand komen van een publieke opinie.

FRANK ALBERS
Publicist en docent literatuur

Zonder twijfel de val van de Muur in 1989, als symbool van de catastrofale triomf van het neoliberalisme.

De explosie van het internet, en de gevolgen daarvan voor literatuur, journalistiek en wetenschappelijk onderzoek.

ERIC ANTONIS
Intendant Antwerpen 93, ex-cultuurschepen van Antwerpen

De val van de Berlijnse Muur op de dag dat we met het Zuidelijk Toneel in première gingen met *Zomergasten* van Maksim Gorki, en alle Berlijnse medewerkers weg waren.

De overstap als intendant van Antwerpen culturele hoofdstad van Europa 1993 naar Antwerpen 94, om in 1995 schepen te worden – en de eerste anonieme scheldbrieven.

BENNO BARNARD
Schrijver

Het demasqué van het eenheidsdenken op het bal van de intelligentsia.

De literatuur is een rivier, die kent geen kantelmomenten.

Wat was volgens u het belangrijkste kantelmoment (nationaal of internationaal) van de voorbije 40 jaar?

Wat was volgens u het belangrijkste kantelmoment in uw vakgebied?

JEAN-PAUL VAN BENDEGEM
Hoogleraar logica en wetenschapsfilosofie (VUB)

De seksuele revolutie of de overgang van schaamdelen naar genotsdelen.

Het internet. Het wetenschappelijk en filosofisch onderzoek is daardoor ver-zoveelvoudigd (maar of het een zegen is, weet ik niet).

JAN VAN BIESEN
Nethoofd Studio Brussel

'Nine Eleven' (2001): terroristen boren vliegtuigen in de Twin Towers. Nergens meer veilig?

In 1992 start de digitale revolutie: de gsm wordt gecommercialiseerd en het www wordt gelanceerd.

JAN BOELEN
Artistiek directeur kunstencentrum Z33

De uitvinding van het internet. The Cloud heeft onze samenleving van binnenuit veranderd. De snelheid, de wijze van werken, de manier van communiceren... *De hybridisering* van echt en onecht, hard- en software is revolutionair.

Het kantelmoment is nu bezig. Biotechnologie en biosynthese is *the next big thing*. Iedereen zal straks leven ontwerpen en *designen*, organen ontwerpen en bestellen, planten zullen producten produceren. Een nieuwe definitie van natuur zal ontstaan.

BOUDEWIJN BOUCKAERT
Vlaams Parlementslid LDD

De implosie van het communisme, waardoor miljoenen mensen de waarden van democratie en vrijemarkteconomie konden herontdekken.

De liberale revolutie in de economische wetenschap met Friedman en Hayek, waarbij planeconomie en staatsinterventie ter discussie werden gesteld.

WALTER VAN DEN BROECK
Schrijver

De fatwa die Khomeini op 14 februari 1989 over Salman Rushdie uitsprak, en de geruisloze bezetting van ons land door het Europa der banken.

De opkomst van de tekstverwerker en het internet, en de overproductie in de boeken-sector.

HERMAN BRUSSELMANS
Schrijver

Het neerleggen van de Twin Towers door moslimextremisten, waardoor de dualiteit vrijheid/dictatuur de komende decennia een issue wordt dat wereldwijd op de al dan niet bloedige agenda staat.

De publicatie van *Lang weekend* van Walter van den Broeck.

MONIEK BUCQUOYE
Designexpert, auteur en lid van de raad van bestuur van Interieur

Internationaal: 9/11, het falen van de multiculturele/multiraciale samenleving (recent bevestigd door Angela Merkel en Nicolas Sarkozy), en de boost die het internet bracht voor de hele wereld. Nationaal: de Egmontakkoorden en de weg naar het confederalisme die Vlaanderen aflegt.

De designfilosofie van bedrijven als Ikea en Decathlon hebben 'modern' voor iedereen bereikbaar gemaakt. Daarnaast: de groei van nieuwe duurzaamheidsprincipes bij productontwikkelaars in het ontwikkelen van nieuwe producten.

JAN CAEYERS
Dirigent en musicoloog

Winter 1981-1982: Hongaren en Polen overspelen massaal Oostenrijk. Het gevoel ontstaat in die regio dat het IJzeren Gordijn kwetsbaar is.

1975: Nikolaus Harnoncourt dirigeert voor de eerste keer het Concertgebouworkest Amsterdam. De pionier van de historische uitvoeringspraktijk dringt door tot de wereld van het orkestenestablishment.

NAIMA CHARKAOUI
Directeur Minderhedenforum

Het oprukkende hoofddoekenverbod, als symptoom van een maatschappij die niet alleen moslims maar alle etnisch-culturele minderheden steeds meer als buitenstaanders en zelfs vijanden ziet.

De oprichting van het Minderhedenforum, als culminatie van het bloeiende verenigingsleven van etnisch-culturele minderheden, die mede door het bundelen van krachten een plek vinden in onze maatschappij.

Wat was volgens u het belangrijkste kantelmoment (nationaal of internationaal) van de voorbije 40 jaar?

Wat was volgens u het belangrijkste kantelmoment in uw vakgebied?

	<p>CARL DECALUWÉ Vlaams volksvertegenwoordiger (CD&V)</p>	<p>Na de dood van Mao Zedong zorgde Deng Xiaoping ervoor dat China kon uitgroeien tot een economische wereldmacht.</p>	<p>Met de start van VTM in 1989 werd het monopolie van de Vlaamse openbare omroep doorbroken.</p>
	<p>JOSIANE VAN DER ELST Directeur-generaal DG Inspectie, Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten (FAGG)</p>	<p>De schoonheid en de troost van een zwarte president in de Verenigde Staten. Een cirkel gesloten. <i>We're one, but we're not the same. We get to carry each other.</i></p>	<p>De technicalisering van natuurlijke biologische processen en de komst van wetten en controles die daarbij horen. <i>And we still haven't found what we're looking for.</i></p>
	<p>GUIDO FONTEYN Journalist en Walloniëkenner</p>	<p>De val van de Muur in Berlijn.</p>	<p>Wallonië komt er weer bovenop, dankzij het marshalplan.</p>
	<p>GAL (GERARD ALSTENS) Huiscartoonist Knack</p>	<p>De val van de Berlijnse Muur, het einde van het communistische tijdperk, en bijgevolg het overheersen van het kapitalisme.</p>	<p>De rel rond de Mohammedcartoon en de consequenties daarvan op ons vakgebied.</p>
	<p>GIE GORIS Hoofredacteur Mo*</p>	<p>1979: de Iraanse revolutie (januari), de Sovjetinval in Afghanistan (december) en het eerste – zeer politieke – bezoek van paus Johannes Paulus II aan Polen.</p>	<p>1 februari 1989: De start van commerciële tv en daarmee de politiek opgelegde doorbraak van de commerciële logica in de media.</p>
	<p>JEAN-JACQUES DE GUCHT Senator Open VLD</p>	<p>De val van de Berlijnse Muur, de opkomst van China, de aanslagen van 11 september 2001 en de gevolgen daarvan wereldwijd.</p>	<p>De vooruitgang die geboekt werd op ethisch vlak. Daarbij denk ik vooral aan de wetgeving rond abortus, euthanasie en het homohuwelijk.</p>
	<p>LIESBETH VAN IMPE Journaliste Het Nieuwsblad</p>	<p>De val van de Muur en de korte periode erna, toen we even leken te mogen geloven dat echt alles opgelost kon worden.</p>	<p>In de politiek: de snelheid van nieuwe communicatiemiddelen. In de journalistiek: de snelheid van nieuwe communicatiemiddelen. En de infernale wisselwerking tussen beide.</p>
	<p>GEERT VAN ISTENDAEL Schrijver</p>	<p>De val van de Berlijnse Muur en het einde van de Koude Oorlog.</p>	<p>De religieuze censuur die weer toeslaat, nu uit islamitische hoek.</p>
	<p>ELS KEYTSMAN Directeur Vluchtelingenwerk Vlaanderen</p>	<p>De val van de Berlijnse Muur en de schadelijke verwarring de jaren erna, waarbij vrije markt een synoniem werd voor vrijheid en democratie.</p>	<p>Het tragische overlijden van de uitgeprocedeerde Nigeriaanse asielzoekster Semira Adamu bij een gedwongen uitzetting: een pijnlijker bewijs van een onmenselijk systeem was niet denkbaar.</p>

Wat was volgens u het belangrijkste kantelmoment (nationaal of internationaal) van de voorbije 40 jaar?

Wat was volgens u het belangrijkste kantelmoment in uw vakgebied?

GUIDO LAUWAERT
Recensent en schrijver

'Ik ben een kind zolang mijn moeder leeft', zei ik vroeger vaak, op luchtige toon. Toen zij 10 jaar geleden stierf, was ik totaal ontrederd. Ik ben het nog steeds.

Ten oorlog van Tom Lanoye en Luk Perceval. Op zaterdag 22 november 1997 begon in Kunstencentrum Vooruit in Gent het hedendaags theater van de Nederlanden.

JONATHAN HOLSLAG
Chinaspecialist

1978: De Amerikaanse nationale schuld rondt de symbolische kaap van 3 triljoen: het begin van het kredietkapitalisme.

1978: Deng Xiaoping herlanceert de vier modernisering: de wording van staatskapitalisme 'met Chinese karakteristieken'.

BART DE MOOR
Vice-rector K.U.Leuven

De val van de Berlijnse Muur: het symbool van de implosie van totalitaire en ideologische regimes door toedoen van een volk dat vrijheid en democratie wil.

Synthetische biologie, waarin biologen en ingenieurs nieuwe, onbestaande levensvormen ontwerpen met veelbelovende toepassingen in industrie, milieu en gezondheidszorg.

LEO NEELS
Specialist mediarecht,
voorzitter Pharma.be

De val van de Berlijnse Muur: het begin van een nieuwe geopolitieke dynamiek.

In de klassieke media (nationaal): de start van VTM in Vlaanderen. In de farma (internationaal): het eerste geneesmiddel ter preventie van kanker.

PIETER DE POORTERE
Stripauteur (o.m. Boerke)

9/11, het begin van de derde wereldoorlog live op tv.

De inburgering van de computer, voor inkleuren, inkten, opmaak, documenteren en communicatie.

HAROLD POLIS
Uitgever De Bezige Bij
Antwerpen

De val van de Muur heeft alles veranderd. Sindsdien moeten we op zoek naar nieuwe manieren om democratie, vrijheid en welvaart te bevorderen. Dat proces is boeiend en verward.

Papieren uitgevers zijn hun monopolie kwijt. Na Gutenberg kwam immers Gates. De digitalisering, met Microsoft als icoon, heeft de grootste kennisexplosie ooit tweegebracht.

PETER VAN ROMPUY
Senator CD&V

De olieprijs piekt op 145 dollar per vat. Onze huidige levensstijl is failliet. Een evenwichtiger model moet worden gezocht.

Facebook lanceert een onbekende zwarte tot president van de VS. En ontketent jongeren in Egypte, Iran...

STEEFAAN DE RUYCK
Directeur Vooruit

Net buiten de tijd: de knieval van Willy Brandt op 7 november 1970 in Warschau. Een immens en intens beeld van hoop binnen een wereld vol littekens. *Yes, we can!*

Hoe het sprankelende anarchisme van de Vlaamse Golf in de jaren tachtig en negentig er vandaag niet in slaagt zichzelf opnieuw uit te vinden.

ROBERT STOUTHUYSEN
Erevoorzitter Janssen
Pharmaceutica/VEV

De val van het IJzeren Gordijn.

Geen kantelmoment, wel de evolutie van goedereconomie naar een geglobaliseerde kenniseconomie.

Wat was volgens u het belangrijkste kantelmoment (nationaal of internationaal) van de voorbije 40 jaar?

Wat was volgens u het belangrijkste kantelmoment in uw vakgebied?

De val van de Berlijnse Muur op 9 november 1989. Ongetwijfeld hét kantelmoment in de wereldgeschiedenis de afgelopen 40 jaar.

De start van de paarse coalitie in Gent, 66k in 1989. De start van een boeiend maatschappelijk project dat zoveel jaren later nog altijd springlevend is. En: een voorbeeld voor federaal Paars(-Groen) in 1999?

De verkiezing van Barack Obama, de verwezenlijking van de droom van Martin Luther King.

De uitvinding van het internet, dat schrijven en publiceren democratiseert.

De aanslagen van 9/11.

De figuur Greg Lemond, die de eerste prille stappen zette voor de mondialisering en de professionalisering van de wielersport.

De val van de Berlijnse Muur.

Nationaal: de opheffing van het verbod op commerciële televisie. Internationaal: de opkomst van het internet.

Internationaal vond ik maart 2003, het begin van de Irakoorlog door de Amerikanen, de dramatische concretisering van de angst en de paranoia die ontketend werd door 9/11.

In mijn vakgebied is absoluut de digitalisering van woord en beeld hét kantelpunt. De eerste gsm luidde het tijdperk van de grote versnelling in. Nooit meer rust.

Gaston Geens deed met 'Wat we zelf doen, doen we beter' een iconische Vlaamse uitspraak van zelfoverschatting, hoop, zelfbewustzijn, zelfbedrog, wensdenken, identiteitsdrang, overmoed en verlangen.

De Bessie Award van Anne Teresa De Keersmaeker in New York: de internationale erkenning van een ongemeen sterke, diverse, eigenzinnige, verstandige, gevoelige, slimme generatie Vlaamse podiumkunstenaren.

De val van de Muur, waarbij alles wat vastgeroest leek plots ging wankelen. En hoe achteraf het geloof in een betere wereld weer op de helling kwam omdat alles dan toch ingewikkelder in elkaar bleek te zitten dan we dachten.

Spectaculaire kantelingen zijn zeldzaam in de EU-politiek. Maar wat begon met afspraken over kolen en staal groeide uit tot een project dat de speelruimte van de traditionele staten om nog autonoom een beleid te voeren drastisch heeft ingeperkt.

De val van het communisme en het einde van de Koude Oorlog.

De officiële start van de Europese interne markt op 1 januari 1993.

De val van het Oostblok en het einde van de Koude Oorlog. Maar het vredesdividend is op 11 september 2001 aan gruzelementen geschooten.

De overname van de media door de commercie en de managers, min of meer gelijktijdig met de explosie van het aanbod via de 'nieuwe' media.

DANIËL TERMONT
Burgemeester van Gent

CHIKA UNIGWE
Schrijfster

TOM VANDAMME
Voorzitter Belgische Wielrijdersbond

WIM VANSEVEREN
Voormalig directeur televisie (VRT) en nu actief bij productiehuis De Raconteurs

TESSA VERMEIREN
Ex-hoofdredacteur Knack Weekend

MARC VERSTAPPEN
Directeur kunstencentrum Villanella

HENDRIK VOS
Directeur Centrum EU Studies, UGent

MARC DE VOS
Directeur Itinera

WALTER ZINZEN
Gepensioneerd VRT-journalist

